

Шевет Уляна Романівна

студентка III курсу

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, Україна

Науковий керівник: Фокша Лілія Володимирівна

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри

цивільно-правових дисциплін

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, Україна

ПРОБЛЕМАТИКА РЕАЛІЗАЦІЇ ПОДАТКОВОГО СТИМУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ

Досвід країн, що досягли найбільшого прогресу в розбудові інноваційної моделі економіки, демонструє прагнення держав покращити умови майбутнього економічного розвитку за рахунок активізації поведінки господарюючих суб'єктів, створення сприятливого фіскального простору разом із використанням стимулюючого складника регулюючої функції податків. Проте, серед пріоритетних засад побудови системи оподаткування в Україні відсутнє стимулювання інноваційного розвитку, підприємницької виробничої діяльності, здійснення науково-дослідних та дослідно-конструкторських розробок, оновлення виробничо-технологічних процесів. Якщо, наприклад, в системі заходів реалізації інвестиційної політики багатьох країн світу особливе місце відведено податковим пільгам, то впровадження в Україні податкових стимулів інвестиційної діяльності, за експертними оцінками, не відбулося [1, с. 225].

Важливість розгляду питань про податкове стимулювання зумовлене необхідністю усвідомлення його ролі в ефективній реалізації економічної політики та сприянні в подальшому переході економіки держави на інноваційний тип розвитку.

Податкові стимули є різновидом правових стимулів, адже здатні впливати на інтереси суб'єктів відносин в сфері оподаткування лише в межах правової форми. Зміст податкових стимулів обумовлено притаманними їм

функціями, а юридична своєрідність визначається тими правовими ознаками, за якими власне й формулюється поняття. Найбільш конструктивними функціями серед запропонованих до розгляду теоретичною науковою думкою доцільно виокремити такі: 1) регуляторну (збалансування процесів у сфері податкових правовідносин); 2) мотиваційну (спонукання та заохочення суб'єктів до добровільного та добросовісного виконання податкового обов'язку); 3) підтримуючу (збереження спроможності платників до виконання податкових зобов'язань).

Враховуючи наданий Д.М. Ревою аргументований аналіз специфічних рис податкового стимулювання, запропоноване науковцем визначення цієї категорії як врегульованого нормами податкового права звільнення зобов'язаного суб'єкта від податкових обов'язків, зменшення їх обсягів, а також розширення його можливостей по реалізації податкових прав, що надаються за умови вчинення дій, в результатах яких заінтересована держава [2, с. 76], є найбільш зрозумілим.

Найпоширенішими засобами податкового стимулювання є спеціальні податкові режими та податкова пільга, які закріплено відповідними статтями 11, 30 Податкового кодексу України [3].

Однією із цілей реформування податкової сфери в Україні є перегляд переліку податкових пільг у напрямку їх зменшення. Вочевидь, упровадження податкових пільг держава намагається співвідносити з детальним та обґрунтованим розрахунком, спрямованим на виконання економічно доцільних завдань. Так, вартої уваги є думка окремих фахівців, за якою «застосування податкових пільг виправдане передусім для суб'єктів високотехнологічних сфер діяльності та/або окремих галузей економіки, які забезпечують конкурентоспроможність продукції на внутрішньому та зовнішніх ринках» [4, с. 9].

Оголошений Україною процес перегляду чинних податкових пільг на предмет економічної доцільності, ефективності та соціальної справедливості зумовлює, на нашу думку, актуальність впровадження концепції податкових витрат, ідея якої виникла ще у другій половині ХХ ст. й була спрямована на

стабілізацію та покращення бюджетного процесу завдяки контролю за державними витратами, мала на меті посилити відповідальність суб'єктів господарювання за використання податкових пільг та підвищити рівень урядової відповідальності у прийнятті рішень щодо надання пільгових преференцій.

Враховуючи те, що концепція податкових витрат активно використовується урядами країн-членів Організації економічного співробітництва та розвитку (далі – ОЕСР), в Україні вона б стала ефективним інструментом оцінювання податкових пільг, сприяла б збалансуванню системи державних фінансів та покращенню культури сплати податків. Це підтверджено, наприклад, досвідом управління системою податкових преференцій у Німеччині. Крім того, цілком підтримуємо думку науковців С. Гасанова, Т. Єфименко, Є. Олейнікова, С. Сороко щодо універсальності розроблених ОЕСР принципів застосування податкових пільг в інвестиційній державній політиці та їх доцільності в реалізації податкового стимулювання розвитку економіки загалом [4, с. 45]. Дійсно, вимоги щодо публічності інформації щодо видів і цілей податкових стимулів, необхідність їх законодавчого закріплення та відповідного правового оформлення, гарантування гласності адміністрування надання пільг, оцінювання обсягів недоотриманих бюджетних доходів та періодичний перегляд доцільності продовження чинних пільг, звітність щодо податкових витрат з попереднім моніторингом використання пільг, аналіз загальних наслідків та ефективність упровадження окремих пільг, розширення регіонального співробітництва задля уникнення недобросовісної податкової конкуренції є цілком обґрунтованими та необхідними.

Таким чином, ключовими проблемними питаннями реалізації податкового стимулювання в Україні є: 1) відсутність тенденції стимулювання в національній системі оподаткування, негативний вплив якої відчувається як на теоретичному (відсутність загальноприйнятого визначення поняття та його законодавчого закріплення, а також універсальної класифікації інструментів податкового стимулювання; неузгодженість наукових думок щодо цієї

категорії) і практичному (зниження економічної активності платників податків, втрата стимулюючого фактору в різних сферах господарювання, стримання економічного розвитку та ін.); 2) необхідність реформування норм фіскальних преференцій вказує на актуальність впровадження в Україні концепції податкових витрат та спрямовує до європейського досвіду оцінювання ефективності надання податкових стимулів.

Список джерел:

1. Федорчак О.В. Податкові інструменти стимулювання інвестиційної діяльності: державно-управлінський аспект. *Ефективність державного управління*. 2020. Вип. 3(64). Ч. 2. С. 225-245.
2. Рева Д.М. Актуальні питання податкового стимулювання. *Право та інновації*. 2015. Вип. 3(11). С. 72-77.
2. Податковий кодекс України : Закон України від 02 груд. 2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 13.05.2021).
3. Податкові пільги у контексті євроінтеграційних процесів / Єфименко Т.І., Гасанов С.С., Сороко С.І., Олейніков Є.В. Київ : ДННУ «Акад. фін. Управління», 2014. 54 с.